

ONG TARAQQIYOTI VA UNING KO`RINISHLARI

Ro‘ziyeva Umida

Termiz davlat pedagogika instituti talabalasi

Annotasiya: *bu maqola psixika va ongning taraqqiyoti, ong xarakteristikasi, va ular haqida ma'lumot beradi.*

Tayanch so‘zlar: *Psixika, ong, ong xarakteristikasi, ong taraqqiyoti, materiya.*

Psixika (qadimgi yunoncha psychikos-“ruhiy”) yoki ruhiyat yuksak darajada tashkil topgan materiya (miyya)ning voqelikni alohida shaklida aks ettirishdan iborat xususiyati. Ong- psixik faoliyatning oliy shakli ong bu insonni boshqa tirik mavjudotlardan farqlab, ajratib turadigan muhim narsa.

Inson yaralibdiki ong mavjud va rivojlanib keladi. Men ong haqida va uning paydo bo‘lishi haqida shuni aytamanki inson ongi uni rivojlanishlar, yuksalishlar sari eltadi. Faqatgina inson o‘z ongini yangilab, charxlab ya’ni uni ilm nurlari bilan chayib turmog‘i kerak. Insonning ongi qanchalik yangi g‘oyalarga boy bo‘lsa , bu jamiyat, dunyo rivojlanishiga ulkan bir hissa qo‘shishi mumkin.

Ongning paydo bo‘lishi bilan bog‘liq ko‘plab qarashlar mavjud. Bu qarashlarning bir tomoni diniy,qarashlar doirasidagi mifologik nazariyalarga borib taqaladi. Bunday turdagi nazariyalar qadimdan insonni bir ilohiy kuch yaratgan,bu ilohiy kuch inson ongini ham yaratgan degan fikrlarni ifodalaydi. Ko‘pgina dinlarda inson ongi buyuk ilohiy aqilning namoyon bo‘lish shakli tarzida tavsiflanadi. Bunday qarashlarning ildizi juda qad bo‘lsada ular hamon o‘z tarafdorlariga ega.

Ong insonning fikr va hislari,sezgilari tasavvurlari, irodasi va qarashlaridan tashkil topgan. O‘z-o‘zini anglash xotira, iroda, nutq ongning asosiy jihatlari. Ong o‘ta murakkab obyektiv mavjudligidir. Hozirgi kunda insonlar ongni materiyaning uzoq davom etgan evakuatsiyasining natijasi deb hisoblashmoqda. Materiya, tabiat har doim mavjud bo‘lib kelgan inson esa moddiy dunyoning nisbatan so‘ngi taraqqiyotining mahsulidir. Ong esa ushbu mahsulning eng kerakli nuqtasi. Ong nafaqat insonni balki inson atrofini o‘rab turgan butun olam rivojining markazidir.

Insonsiz olamni tasavvur etib bo‘lmaganidek insonni ongsiz tasavvur etib bo‘lmaydi. Psixika materiya taraqqiyotining muayyan bosqichda – tirik organizmlarda sezuvchanlikning alohida shakli yoki his qilish qobiliyatining

paydo bo'lishi bilan vujudga kelgan. Tirik mavjudotlarning morfologik, fiziologik tuzilishi murakkablashivu unda nerv sistemasining vujudga kelishi va taraqqiy etishi bosh miyya, uning katta yarim sharlarining shakllanishi va takomillanishi jarayonida rivojlangan. Inson ongi insonning ehtiyojlarini bartaraf etish jarayonida rivoj topadi. Madaniy-tarixiy yondashuvga ko'ra ongning o'ziga xos xususiyati shundaki, ijtimoiy-tarixiy amaliyot elementlari obyektiv voqelik va ong o'rtasidagi oraliq bo'g'in bo'lib dunyo haqidagi obyektiv g'oyalarni shakllantirishga imkon beradi.

Ong mohiyatini to'g'ri tushinish uni ko'rib chiqishi lozim. Ong quyidagi to'rt muhim psixologik xarakteristikasi bilan aniqlanadi. Ongning birinchi xarakteristikasi uning nomini aks ettiragan ong, anglashdir. Ongning ikkinchi xarakteristikasi unda sub'ektiv va obe'tiv farqlanadi. Ongning uchinchi xarakteristikasi maqsad qo'yish va maqsadga yo'nalganlik bilan belgilanadi. Ongning to'rtinchi xarakteristikasi unda odamning ma'lum munosabatlari aks etishi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsam, ong bu inson uchun berilgan eng nafis, eng buyu ne'matdir. Ong insonning yuksak ma'naviyat sari eltadigan bir narvon deyish mumkin. Inson ongsiz hayot kechirishi uni qay ahvolga olib kelishini o'ylashning o'zi inson vahmini keltiradi. Buni biz Qirg'iziston xalq yozuvchisi Chingiz Aytmatovning “Asrga tatiguvlik kun” asari qahramoni Jo'lomon misolida ko'rishimiz mumkin. Ongsiz inson manqurtga aylanadi va buning natijasi tevarak-atrofidagi insonlarga ham ta'sir etmay qolmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. P.I.Ivanov.M.E.Zufarova Umumiy Psixologiya
2. G'oziyev E “Umumiy psixologiya” 1-kitobi Toshkent 2004
3. Ashurova, S. F., & qizi Karimova, M. N. (2023). OILADA O 'SMIRLARNING SOG'LOM TURMUSH TARZI VA OILAVIY HAYOT HAQIDAGI TASAVVURLARI SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 363-368.
4. qizi Ashurova, S. F. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK QO 'LLAB-QUVVATLASHDA PSIXOLOGIK XIZMATNING O 'ZIGA XOS JIHATLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 418-421.
5. qizi Ashurova, S. F. (2023). OILADA YOSHLARNING SOG 'LOM TURMUSH TARZIGA MUNOSABAT SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-

PSIXOLOGIK OMILLARI MUAMMO SIFATIDA. Educational Research in Universal Sciences, 2(10), 32-35.

6. Иманов, Б., & Имонова, М. (2021). Развитие творческих способностей учеников при выполнении проблемных экспериментов по физике с помощью инновационных технологий. Общество и инновации, 2(2), 222-227.

7. Imonova, M. B. (2023). Oila tinchligi–jamiyat faravonligi asosi. Finland academic research science publisher, 1148-1151.

8. qizi Imonova, M. B. (2023). MUSIQANING INSON HISSIYOTIGA TASIRI. Results of National Scientific Research International Journal, 2(3), 156-161.

9. Имонова, М. (2023). Musiqiy tarbiya–qudratli quroldir yohud musiqiy tarbiyaning shaxs shakllanishiga tasiri. Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика, 1(1), 35-37.

10. Имонова, М., & Таджиева, Д. (2023). Boshlangich sinf oquvchilarida milliy tarbiyani pedagogik va psixologik rivojlanishi qonuniyatlari. Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика, 1(1), 74-76.

11. Иманова, М. Б. (2021). ШАХС ХАРАКТЕРИ АКЦЕНТУАЦИЯСИ ВА ДЕСТРУКТИВ ХУЛҚ-АТВОР. Academic research in educational sciences, 2(11), 1399-1403.

12. Imanov, B. (2023). NEGATIVE FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF EDUCATION AND WAYS TO ELIMINATE THEM. Science and innovation, 2(B3), 355-358.

13. Имонова, М. Б. (2023). ВАЖНОСТЬ СЕСТРОВЫХ ОТНОШЕНИЙ В ЛИЧНОМ РАЗВИТИИ. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 2(22), 120-123.

14. Imonova, M. B. (2023). Causes of Suicide Tendency in Adolescents. Journal of Discoveries in Applied and Natural Science, 1(1), 62-67.

15. Иманов, Б., & Иманова, М. Б. Қ. (2021). ДАРС ТУЗИЛМАСИ ВА УНГА ТАЙЁРГАРЛИК. Academic research in educational sciences, 2(5), 1158-1162.

16. Имонова, М. Б. (2023). РОЛЬ ОТНОШЕНИЯ СИБЛИНГА В ПРОБУЖДЕНИИ МОТИВОВ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(10), 101-104.

17. qizi Karimova, M. N., & Ashurova, S. F. (2023). PROFESSIONAL TA'LIMDA TAHSIL OLAYOTGAN QIZLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH VA ULARDA SOG 'LOM TURMUSH TARZINI

SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK ASOSLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 369-373.

18. Karimova, M. (2023). QIZLARNING MUHABBAT BORASIDAGI TASAVVURLARINING OILA MUSTAHKAMLIGIGA TA’SIRI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 3(2).

19. Ne’Matullayeva, S. (2022). MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA O ‘YIN TERAPIYASINI QO’LLASHGA OID QARASHLAR. Science and innovation, 1(B4), 444-449.

20. Nematullaeva, S. (2023). DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN THROUGH GAME THERAPY. Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence, 2(4), 86-88.

21. Ne’matullayeva, S. (2022). Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida oyin terapiyasini qo’llashda innovatsion usullar. O ‘zbekiston milliy universiteti xabarlari, 1(6).

22. Nematullaeva, S. (2023, April). The role of play therapy in a child's life. In Academic International Conference on Multi-Disciplinary Studies and Education (Vol. 1, No. 1, pp. 9-10).

23. Неъматуллаева, С. Х. (2023). Влияние Игровой Терапии В Формировании Личности Детей. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 4(2), 31-33.

24. Нематуллаева, С. (2023). Maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxs sifatida kamolotida o’yin terapiyasining ahamiyati . Современные тенденции психологической службы в системе образования: теория и практика, 1(1), 43–46. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/psychological-service-education/article/view/23475>

25. qizi Ne’matullayeva, S. X., & Ulug’bek qizi Abduqahhorova, M. (2023). BOLA SHAXSINING RIVOJIDA O ‘YIN TERAPIYASINI QO ‘LLASH SHART-SHAROITLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 341-344.

26. Ne’matullayeva, S. (2022). PERSPECTIVES ON THE USE OF PLAY THERAPY IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. Science and Innovation, 1(4), 444-449.

27. Норбошева, М. А. (2023). КЛАССИФИКАЦИЯ МОТИВОВ УЧЕНИЯ. Educational Research in Universal Sciences, 2(5), 255-258.

28. НОРБОШЕВА, М. А. (2020). Отражение Национальных Ценностей В Национальных Играх. ECLSS Online 2020b, 312.

29. Нарбашева, М. А. (2021). Развитие компетентности у педагога дошкольных образовательных организаций. Наука и образование сегодня, (7 (66)), 65-66.

